

www.patakmalom.shp.hu
Bejelentkezés: 20/411-4474

Szent Miklós vízimalom

A múlt szerelmeseinek a vízimalomról Mátyás törökverő vitéze, Kinizsi Pál herculesi tette, a Csele-patakról pedig a szerencsétlen sorsú Jagelló II. Lajos tragikus halála jut az eszébe. Bugarszki Norbertnek köszönhetően ez most megváltozhat.

A társadalomtudósokat régóta foglalkoztatja, hogy Európa, Amerika és Ázsia közül miért az előbbi járt élen az elmúlt évezredben. Az egyik feltételezés szerint az öreg kontinens a búzának köszönheti dominanciáját. Ez a gabona ugyanis jóval kisebb termésátlagot produkált a kukoricánál és a rizsnél, ezért sokkal több munkával járt a feldolgozása. Ez hozta magával azt a technikai fejlődést, amely révén az európai innováció élen járt a történelem folyamán.

A gabonának már az antikvitásban különös kultusza volt, a kereszténység pedig Krisztus testének tartotta, a belőle készült kenyérnek pedig máig kitüntetett tisztelet jár. Kezdetleges őrlőköveket már őskori régészeti leletek között is találtak, a vízimalom első leírását azonban a római Marcus Vitruviusnak köszönhetjük. Ez nem véletlen, hiszen a malmok a késő római korban terjedtek el Európában. Valószínűleg a Kárpát-medencében is ismerték az ilyen jellegű szerkezeteket, és használatuk a középkorban is általános volt.

Az a tény, hogy malom és molnár szavunk, valamint a vízimalom több fontos mészava – zsilip, gát, garat – óhorvát, ószlovén eredetű jövevényszó, arról tanúskodik, hogy a honfoglalás előtt a Kárpát-medencében élő szláv népek ismerték a víz erejével hajtott malmot, és a magyarság az ő közvetítésükkel ismerhette meg. Gellért püspök legendájából tudjuk, hogy Szent István korában a kézzel hajtott malom is népszerű volt, de szerepét egyre inkább átvették a vízi energiában gazdag vidéken gombamód elszaporodó felül-, alul- vagy középencsapó malmok. Középkori okleveleink ilyenekről szólnak a leggyakrabban, és még az 1885-ben készült országos felmérés is tíz Árpád-kori és 83 késő középkori malom működéséről tudósít.

A Csele-pataki malom első említése 1331-ből maradt fenn, amikor Csele és Mohács népe

pereskedett a használati jogáért. A 16. századi hadjárások idején sem pusztult el, egy 1591-ben készült adóösszeírás megemlékezik róla. Ez nem ritka, ugyanis a malmok működése létkérdés volt mindkét fél számára, ezért nem egy esetben török és magyar kapitányok közösen vigyáztak rájuk a Dunántúlon. A 17. század végére a régió kereskedelme szerb vállalkozók kezébe került, ők bonyolították a Duna és a Dráva menti áruforgalmat. Ennek köszönhetően a Csele melletti malom is egy ilyen család birtokába jutott, és 18. századi birtokosa után már Vászó malomnak hívta a köznyelv.

A 19. században többször gazdát cserélt, míg 1930-ban Heréb János meg nem vásárolta. A legutolsó fejlesztések már az új tulajdonos alatt történtek, a malom keleti oldalához egy kerékház épült, amely következtében a patak házon belülré került. Az 1950-es években államosították a malmot és a hozzá tartozó több hektár földet. Az épület állapota ekkortól folyamatosan romlott, és szinte összedőléssel fenyegetett, amikor 2007-ben megvette jelenlegi tulajdonosa. A mohácsi Bugarszki Norbertnek köszönhetően új időszámítás kezdődött, 2008-ban sikerült újjávarázsolni az épületet. Gyergyószentmiklósi mesterek készítették a hatalmas vízikereket és a hozzá kapcsolódó tölgyfa tengelyt, amely az energiát a malom szárazházába vezette. Elkészülte után a tengerészek, utazók és vízzel dolgozók védőszentjeként tisztelt Szent Miklós püspökről új nevet is kapott az épület. A rengeteg baráti segítségnek és egyesületi támogatásnak hála, a Csele-patakon álló vízimalom középkori technikával, őrlőkövel ma újra működik. Sorsa optimizmusra ad okot, példája nyomán áldozatos kezek talán újabb kincseket hoznak fel az alámerült Atlantiszról.

LEJEGYZTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓK: MÜLLER NÁNDOR